

ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВНОГО СПОЛУЧНИКА ДОМІНАНТНОГО ТИПУ У СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

О. І. Кхеліл, аспірант

*Житомирський державний університет ім. Івана Франка,
вул. В. Бердичівська, 40, м. Житомир, 10008, Україна
E-mail: lesia.khelil@gmail.com*

У статті досліджено особливості функціонування умовного сполучника домінантного типу (if) у пам'ятках середньоанглійської писемності; здійснено аналіз механізму маркування головної (консеквент) та умовної (антецедент) клауз; розглянуто п'ять основних граматичних форм, які є семантичними відповідниками if у різних мовах та їхню кореляцію із середньоанглійськими умовними маркерами; визначено особливості розташування if на дериваційному дереві у його одномісній (if) та двомісній формі (if that).

Ключові слова: умовне речення, сполучник домінантного типу, сполучники периферійного типу, антецедент, консеквент, структурні особливості, дериваційне дерево.

Інтересом до проблеми визначення та дослідження механізмів і принципів, які керують процесом побудови репрезентацій речень і утворюють певну кількість синтаксичних структур, позначений доробок дослідників, які працюють у межах різних наукових парадигм (Д. Лайтфут (1979), Е. Траугот (2005), Е. Крок (2000), І. Робертс (1997), І. Р. Буніятова (2004), А. Н. Приходько (2002) та ін.). Одним із пріоритетних завдань сучасної теорії синтаксису є дослідження структури речення в синхронному та діахронному аспектах.

В історичній англістиці актуальними залишаються питання, пов'язані із функціонуванням та типологією засобів для вираження відповідного значення у складнопідрядних реченнях різних типів. *Об'єктом* нашого дослідження є підрядні умовні клаузи в середньоанглійській мові, *предметом* – умовні сполучники домінантного типу. **Актуальність** дослідження зумовлена загальним спрямуванням лінгвістичних студій на вивчення інвентарю засобів, необхідних для вираження відповідного значення у межах складного синтаксичного цілого. **Мета** дослідження полягає у визначенні основних формально-синтаксичних особливостей умовних сполучників у чотирьох групах середньоанглійських діалектів. Для реалізації поставленої мети необхідно розв'язати наступні конкретні **завдання**: 1) визначити особливості маркування головної та умовної клауз в пам'ятках середньоанглійської мови; 2) проаналізувати особливості функціонування сполучника домінантного типу (if) в умовних реченнях середньоанглійської мови; 3) визначити особливості розташування сполучника домінантного типу на дериваційному дереві з урахуванням його двомісного та одномісного вживання. **Матеріалом** слугують пам'ятки середньоанглійської писемності, з яких методом суцільної вибірки було виділено 1000 умовних речень. Окрім того, був використаний матеріал словників, побудованих на принципі історизму.

Інвентар засобів для вираження умовного значення є однією із відмітних рис певної мови. Відкрите маркування протазису (антецеденту умовного речення) має найширшу сферу застосування і передбачає використання певних лексичних одиниць (вільних морфем), специфічної флексійної морфології, або експлікує значення умовності за рахунок виключно синтаксичних засобів [1, с.643]. Фактичний матеріал англійської мови фіксує превалююче використання умовних сполучників як маркерів умовності.

З точки зору семантики та структури, умовні сполучники середньоанглійської мови утворюють досить розмаїту групу. Ядро цієї групи складають сполучники

домінантного типу, а саме *if* (28 %) та його форми *zuf* (21,5 %), *zif* (21%), *yif* (19 %), *yef* (2%), *zef* (1,5%), *yiff*, *yf*, *gif*, *yuf* (4 %), *gyff*, *gyf*, *yeff*, *gaffe*, *iff* (2,5 %).

На початку СА періоду сполучниково-прислівникова омонімія зберігалася у південних діалектах [2, с. 86-120], але впродовж кількох століть її було нівельовано завдяки дії внутрішньосистемних чинників. У СА мові умовний сполучник *if* (*that*) вживається *par excellence*. Пор. приклади (1) – (2):

(1) *If he were in a dale depe, He hade no knyghte him to kepe* (Avowynge of Arthur, 269-70) – «Якби він був у безлюдній долині, він не мав би жодного рицаря, який би супроводжував його» .

(2) *If that he dyd not ylle, We wold not hym spylle* (The Northern Passion, 975-75) – «Якби те, що він зробив не було злом, ми б його не вбили».

Варто зазначити, що форма умовного сполучника *if* зафіксована переважно у пам'ятках північного та західно-центрального діалектів і спорадично вживається у південному та східно-центральному, для яких характерними були більш давні форми (*zuf*, *yif*, *yiff*, *gyff*, *gyf*). Така особливість детермінується більшою лінгвістичною розвиненістю та прогресивністю перших і високим рівнем консервативності останніх.

Окрім канонічної форми даного сполучника (*if*), зустрічаються неодиначні випадки вживання інших його форм, вказаних вище. У цьому відношенні найвищу частотність вживання, після *if*, демонструють сполучники *zuf* (21,5 %) та *zif* (21 %) (3, 4):

(3) *A þefte hyt ys, zuf þou do so, To tyste a chylde swyche synne to do* (Handlyng Synne, 2151-52) – «Це буде злочином, якщо ти зробиш так, і спокусиш дитину зробити такий гріх».

(4) *For euerich man schulde hope to come to þat worschippe, zif he made hym self worþu by his dedes* (Polychronicon, 1:241) – «Кожна людина могла б сподіватися отримати таке шанування, якби заслужила своїми справами».

У ході дослідження була також перевірена гіпотеза про гомогенність умовного сполучникового складу в межах одного твору. Так, приклад (3) демонструє використання сполучника *zuf* у пам'ятці Handlyng Synne (східно-центрального діалекту). Подальше дослідження зафіксувало використання цієї форми сполучника у 98% умовних речень даної пам'ятки.

У текстах усіх СА діалектів, приблизно з однаковою частотністю, зустрічається умовний сполучник *if* у формі *yif* (19%):

(5) *Yif Tristrem be now sleyn, Yvel yemers er we* (Sir Tristrem, 1:830-31) – «Якщо Трістрама зараз вб'ють, погані вартувати ми».

(6) *Yif his nekke nel nowt atwo, His rigg schal, ar ich hennes go!* (Sir Degare, 527-28) – «Якщо його шия не зламається, його спина зламається, перед тим як я звідти піду».

Форма умовного сполучника *if* жодним чином не впливає на порядок слідування елементів. Приклади 1– 6 демонструють синтаксичну модель SV(O). Натомість належність сполучника до доміантного або периферійного класу визначатиме порядок слідування стрижневих конститuentів речення.

Форми *yef*, *zef* наявні в творах північного та західно-центрального діалектів:

(7) *Yef we be her of sines schriuen, Thar havis Godd us thaim forgiven* (The Northern Nomily, 2:310-11) – «Якщо ми тут через гріхи, в яких ми зізналися, тоді Бог нам їх пробачив» .

(8) *zef þu eauer sehe him tele us sumhwet of him ant of his eche blisse* (Sawles Warde, 179) – «Якщо ти коли-небудь бачив його, розкажи нам щось про нього і про його щастя» .

Виняток становлять тексти південного та східно-центрального діалектів, в яких дані форми не зустрічаються. У такому випадку виникає припущення про діалектну детермінованість форм *yef*, *zef*.

Аналіз матеріалу середньоанглійських пам'яток писемності виявив невелику кількість прикладів із сполучниками *yiff*, *yf*, *gif*, *yuf* (4%), *gyff*, *gyf*, *yeff*, *gaffe*, *iff* (2,5%), і тому дану форму можна вважати явищем залишковим.

Особливість інтерпретації структурно-функціонального аспекту умовних речень полягає в необхідності більш детального аналізу проблеми маркування головної та умовної клаузи, тобто у визначенні яка саме клауза, антецедент чи консеквент, повинна бути експліцитно або імпліцитно маркованою. Показово, що в сучасній англійській мові маркованим переважно є протазис (антецедент). Основним засобом впливу на маркування аподозису (консеквенту) (тобто використання *then*) є наявність у структурі умовної клаузи корелюючого *if* (або іншого маркера, як, наприклад, підняття інтонації) [3, с.125-130]. Таким чином, в англійській мові протазис є більш чутливим до маркування (експліцитного або інтонаційного), у той час, коли в структурі аподозису наявність відповідного маркера не є обов'язковою. Існує також імплікаційна ієрархія, згідно з якою маркованість аподозису незмінно є причиною маркованості протазису [4, с.300-301].

Інтерес становить розвідка Е. Траугот [4, с.289-311], спрямована на визначення основних граматичних форм, які є семантичними відповідниками *if* у різних мовах. Виділення п'яти основних лексико-граматичних областей, які стали підґрунтям для виникнення *if*-маркерів в англійській та в інших мовах, дало можливість пояснити використання експліцитно непов'язаних семантичних категорій для позначення ідентичних семантичних зв'язків у процесі розвитку мови:

1. Слова на позначення модальності (епістемічної – модальності можливості та сумніву; оптативної – модальності побажання). В англійській мові відповідним маркером буде *suppose*. Номенклатура засобів на позначення умовності в середньоанглійській мові включає даний маркер, використання якого, однак, носило спорадичний характер (9)–(10). Виокремлення відповідної моделі в текстах середньоанглійської писемності підтверджує тезу про існування семантичних відповідників *if* не лише у різних мовах, але й в межах однієї мови:

(9) *Suppois our syne be to The pungetyfe, Our deid ma na thing our synnis recompens* (R. Henryson, *The Minor Poems*, 29-30) – «Навіть якщо наші гріхи будуть тебе дратувати, наша смерть не компенсує наші гріхи».

(10) *Suppois I war ane ald jaid aver, Schott furth our clewch to squishe the clever, And hed the strenthis of all Strenever, I wald at Youll be housit and stald* (W. Dunbar, *To the King*, 3-6) – «Навіть якби я був виснаженою шакапою, відправленою на пагорб, щоб їсти конюшину, і мав би силу усього Стреневеру, я був би на Різдво вдома у стайні».

Моделі з маркером *suppose* зафіксовані лише в текстах Шотландського діалекту. Так, приклади (7)–(8) (використання відповідних форм сполучника *if* лише в певних діалектах) і приклади (9)–(10) дають підставу говорити про діалектно-іманентні (властиві лише певному діалекту) особливості маркування умовних речень в середньоанглійській мові.

2. Конструкції-зв'язки (copula constructions) з екзистенційним дієсловом. Аргументом на користь тези про питомість таких конструкцій слугують приклади, вилучені з російської та японської мов, однак не англійської (рос. «если» походить від 'est' = 'be' + 'li' = 'interrogative').

3. Запитальні маркери, особливо запитальні комплєменти дієслів на кшталт *know*, які є продуктивними в російській та англійській мовах. Даний підхід до виникнення умовного сполучника детально розробляється та вдосконалюється за рахунок ідей структурної та функціональної парадигми.

4. Четверта група репрезентована словами на позначення вже відомої інформації. Широку сферу застосування в межах цієї групи мають топікальні маркери та вказівні займенники (*given that, seeing that, so*), які демонструють непоодинокі випадки використання на ранніх етапах розвитку англійської мови.

(11) *And so that yoe the soth will saye, To come and go I graunte you grith* (The York Plays, 205-06) – «І лише якщо ти правду скажеш, я відпущу тебе з миром».

(12) *"Menstrel!" he seyde, "so mot thou thrive, Where hadestow this harp, and hou? Y pray that thou me telle now."* (Sir Orfeo, 532-34) – «Менстрель», - він сказав, «якщо ти хочеш процвітати, де ти дістав цю арфу і як, я благаю тебе мені розповісти зараз».

Аналіз текстів середньоанглійської мови засвідчив невисоку питомисть моделей умовних речень із маркерами *so, so that, given that* тощо. Однак специфікою таких речень є спричинення відповідними маркерами інверсованого порядку стрижневих конститuentів речення.

5. Маркери, які експлікують темпорально-умовне значення. До останніх належать лексичні одиниці, які є похідними від слів із темпоральною конотацією (*whenever, so long as*) і власне темпоральні маркери, які у певних реченнях імпліцитно розкривають умовну конотацію:

(13) *Whan he nel nou 3t to me come, Be wei to his chaumber y wil neme, And, what euer of me be-falle, Ich wile wende in to is halle!* (Beues of Hamtoun, 1175-78) – «Якщо він до мене не прийде, до його кімнати я піду, і що б зі мною не трапилось, я зайду до його садиби».

Використання темпорального сполучника в умовній конотації свідчить про потенційно велику імовірність трактування деяких темпоральних речень як умовних. Аналіз матеріалу засвідчив, що у деяких випадках межа між темпоральністю та умовністю може бути малопомітною і трактуватися лише контекстуально.

Таким чином, деякі семантичні відповідники *if* зустрічалися спорадично в текстах середньоанглійської мови, питома вага інших була значно більшою. Дослідження умовних сполучників домінантного типу з структурних та формальних позицій дозволить отримати більш чітке розуміння особливостей сполучника домінантного типу.

Комарова Т. Є. зауважує [5, с.12-14], що для сполучників можливим є «одномісне» (*if*) та «двомісне» (*if that*) вживання. Синтаксичне, функціональне або прагматичне навантаження речення може слугувати визначним чинником у використанні сполучника першого або другого типу. Для середньоанглійської мови використання сполучника *if that* не є дистинктивною рисою, однак зустрічається у відповідних текстах :

(14) *We schall that Satnace see, Giffe that he be thare* (Avowynge of Arthur, 67-68) – «Ми побачимо диявола, якщо він там буде».

(15) *penne seis þe kyng "mai þer out me helpe forto saue me out 3if þat hit so lym[pe]?* (Joseph of Arimathie, 369-70) – «Тоді говорить король: «Чи може той чоловік мені допомогти і врятувати мене, якщо буде така необхідність?».

(16) *...þat þou mayst helpe, 3yf þat þou wylt, þat þys pore peple be nat spylt* (Handlyng Synne, 6945-46) – «...що ти зможеш допомогти, якщо ти захочеш, щоб ці бідні люди не померли».

(17) *And wiþ inne þis fourtene niȝt Me self schel dobbe þe to kniȝt, 3if þat ich liue* (Beues of Hamtoun, 154-56) – «І протягом двох тижнів я власноруч подарую тобі титул рицаря, якщо я виживу».

При дослідженні двомісного використання умовного сполучника домінантного типу варто звернути увагу на два ключові моменти. По-перше, засвідчені нами приклади використання сполучника *if that* в середньоанглійській мові мають деякі спільні синтаксичні характеристики. Специфікою таких речень є їхня неускладненість великою кількістю ад'юнктів (*adjuncts*) або доповнень (*after dinner, in his office*), основна функція яких полягає у наданні додаткової інформації про місце, час, особливості здійснення певної дії тощо: в прикладах (14) – (15) базова структура речення NP+VP ускладнюється лише за рахунок AdvP; в (16) – (17) спостерігаємо лише стрижневі конститuentи.

Другий ключовий момент полягає в тому, що розуміння природи використання двомісного сполучника *if that* повинно бути розширено і вдосконалено за рахунок ідей структурної і генеративної парадигм. Детальний аналіз власне сполучника *if that* дозволив нам перевірити та довести гіпотезу про відповідне розташування *if* на дериваційному дереві.

Важливе місце в сучасних дослідженнях умовних речень в межах структурної парадигми відведено проблемі розташування *if*. Аналіз матеріалу підтвердив

розташування *if* в CP-області. Однак у літературі і досі не досягнуто консенсусу стосовно розміщення *if* всередині CP. Згідно з першою точкою зору, *if* є комплементаризером і займає позицію вершини групи комплементаризера [C, CP]. Існує також інша точка зору, представники якої доводять розташування *if* у позиції [SPEC, CP]. Аргументом на користь останньої тези слугують мови, у яких відповідником *if* виступає *wh*-займенник, що означає його розташування у позиції [SPEC, CP], принаймні у цих мовах [6, с.191].

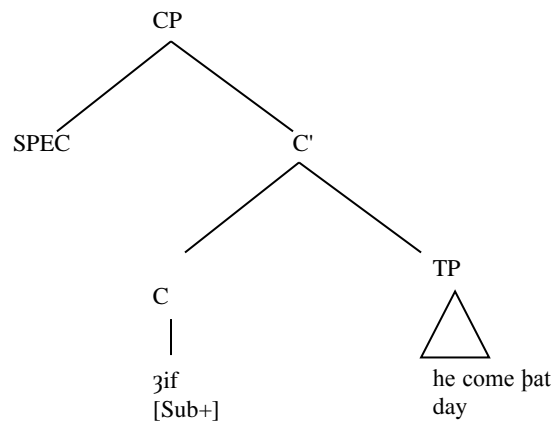
Згідно концепції Е. Траугот, запитальний комплемент є одним із найбільш імовірних джерел походження умовного маркера *i*, відповідно, англійська мова є однією з багатьох, в яких маркер *if*-клаузи ідентичний запитальному комплементу *if* [7, с.33]. Аргументом на користь наведеної тези слугують деякі спільні характеристики умовних клауз та вставних запитань. По-перше, як *if*-клаузи, так і вставні запитання, є CP, вершиною якої виступає комплементаризер *if*. Більше того, як запитальні, так і умовні *if*-клаузи є островами для вилучення елементів, не зважаючи на те, що їхній [SPEC, CP] є зазвичай порожнім. У випадку з умовними *if*-клаузами це можна пояснити статусом доповнення (ад'юнкту), а у випадку із запитальними *if*-клаузами наявність острова пояснюється наявністю порожнього оператора у позиції [SPEC, CP].

Розглянута точка зору на особливості природи умовного сполучника *if* була розширена та вдосконалена за рахунок ідей Р. Кейна [1, с.651], згідно з якими умовний *if* та запитальний *if* є однаковими за своїми властивостями та характеристиками. Для більш чіткого розуміння витоків умовного сполучника домінантного типу, Р. Кейн аналізує умовний *if* та запитальний *if* в різних мовах і відзначає, що у деяких мовах умовні клаузи формують за допомогою запитальних комплементаризерів (болгарська), в інших – умовні речення досліджують як запитальні (китайський діалект мандарин).

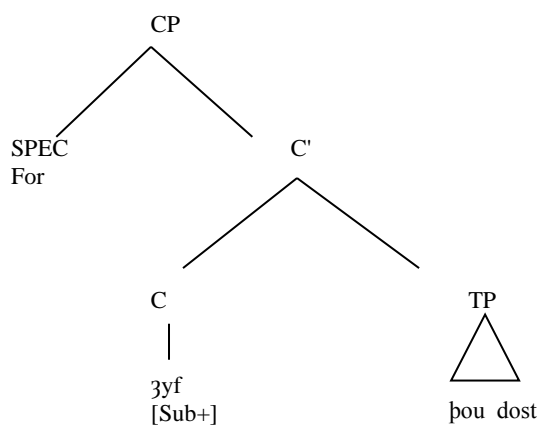
Звернення до текстів середньоанглійської писемності дало можливість виділити, окрім сполучника домінантного типу *if*, сполучники периферійного типу. Серед останніх на особливу увагу з точки зору позиційних характеристик на дериваційному дереві заслуговують сполучники *and if*, *but if*, *for if* (та їхні відповідні форми). Компаративний аналіз даних сполучників та сполучника *if* дозволив підтвердити гіпотезу про розташування *if* у позиції [C, CP]. Порівняємо приклади (18)–(20):

(18) *He schulde be deed zif he come þat day among þe gardeyns of þe peple.* (Polychronichon, 4:209) – «Він був би мертвим, якби прийшов того дня із зібранням людей».

(18)

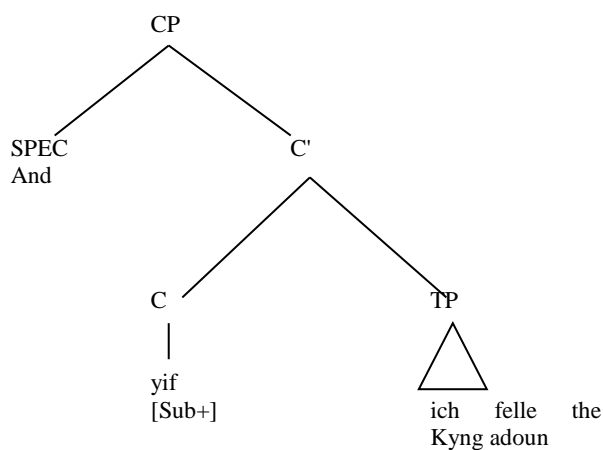

(19) *For zyf þou dost, þan wyl she do þyng þat she neuer þoghte to do* (Handlyng Synne, 1891-92) – «Якщо ти (так) зробиш, вона буде робити речі, які вона ніколи б не подумала робити».

(20) *And yif ich felle the Kyng adoun, Evere ich have wonnen renoun* (Sir Degare, 462-63) – «І якщо я змушу Короля зазнати невдачі, назавжди я отримаю славу переможця».

(20)

В (18) *if* займає позицію комплементаризера, позиція [SPEC, CP] залишається порожньою. Важливо, що позиція специфікатора не завжди залишається порожньою в умовних реченнях (19) – (20) і може бути заповнена додатковим сполучником. Останній повинен займати окреме місце на дериваційному дереві, тому що умовні клаузи домінантного та периферійного типу демонструють деякі відмінності на рівні семантичної та прагматичної інтерпретації.

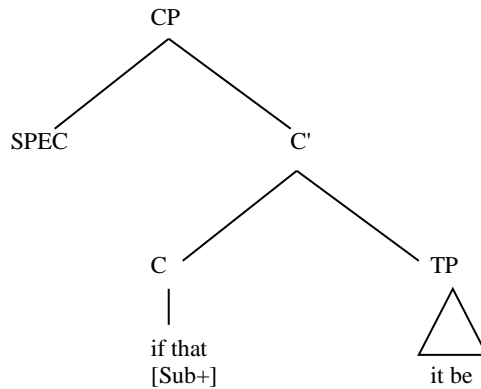
У межах цього підходу інтерес викликає аналіз структурних особливостей двомісного використання *if* – *if that*. Фактичний матеріал фіксує наступну особливість: використання умовного сполучника домінантного типу у його двомісній формі жодним чином не впливає на семантичні або прагматичні особливості трактування речення. Підтвердженням цієї тези слугують приклади, які мають однакову структуру та подібні семантичні характеристики, однак в (21) вжито двомісний сполучник, а в (22) – одномісний:

(21) *So es the Messe and the prayere That ordand er for saules sere, For ded and quyk, if that it be, The more it es in it degree* (The Gast of Gy, 949-52) – «Тому як меса і ті, хто моляться хотіли посвятити (в духовний сан) різних людей, мертвих і живих, якщо це трапиться, більше їх буде» (21).

(22) *Yif he ne were, ich were nou ded, So haue ich don Mi soule red* (Havelok the Dane, 1974-75) – «Якби не він, я був би мертвий, тому я дотримаюсь поради своєї душі (свого серця)» (22).

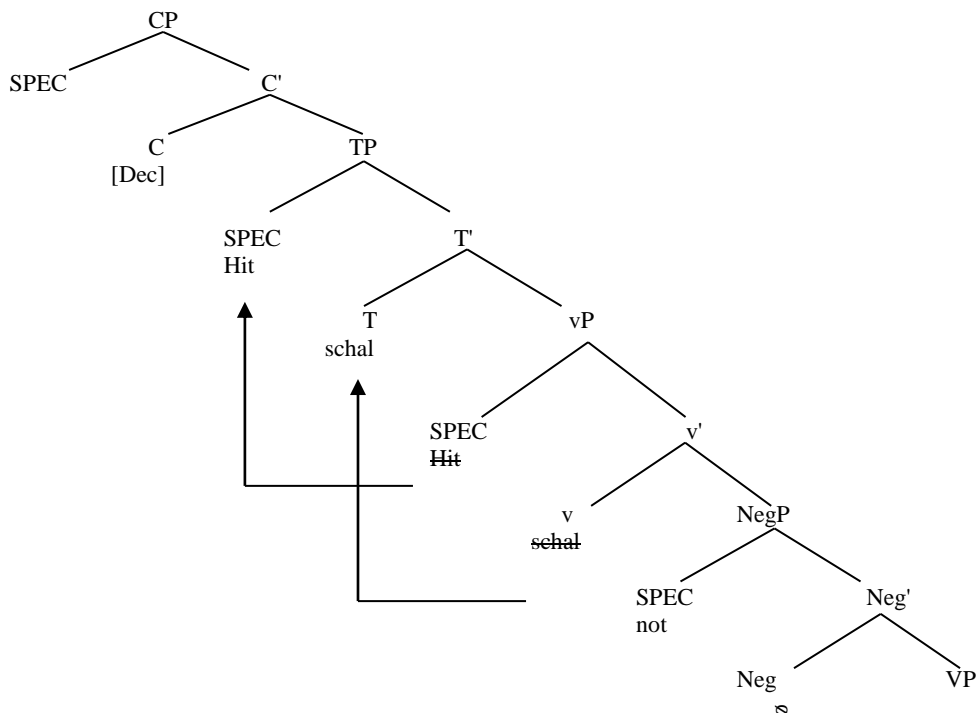
Якщо брати до уваги наведені вище дані, тоді дериваційна структура умовного речення з двомісним сполучником (21) матиме наступний вигляд (21b):

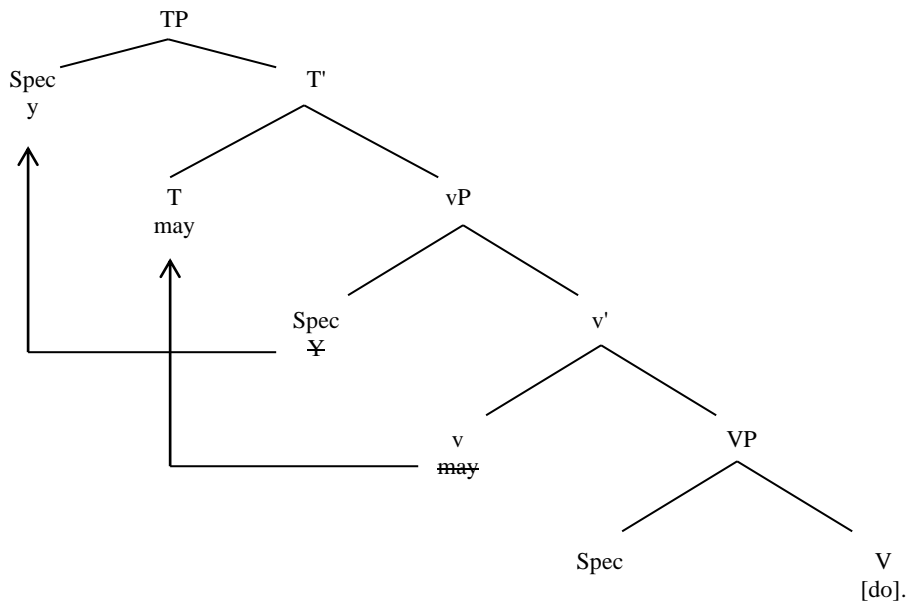
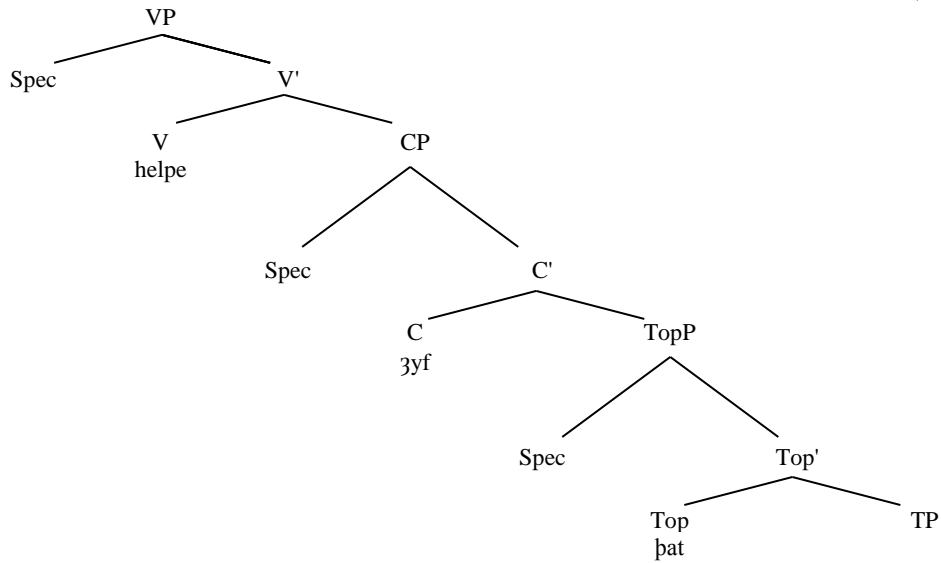
(21b)

Матеріал (21a) – (21b) дозволяє зробити висновок про семантичну та структурну цілісність сполучника *if that*. Відповідно, позиція специфікатора залишається порожньою, а двомісний сполучник займає позицію [C, CP]. У функціональному діапазоні превалювало значення *if that* як єдиного цілого, однак у деяких випадках можлива неоднозначність трактування:

(23) *Hit schal nought helpe, zuff bat u may [do]* (The Story of England, 2910) – «Це не допоможе, якщо я це зможу (зробити)».

Наведений вище приклад (23) експлікує явище топікалізації. Слідом за Е. Редфорд [6, с.147], ми розглядатимемо топікалізацію як перенесення конститuenta речення, як носія вже відомої інформації, в ініціальну позицію речення. У конструкції (23b) *that* маркує топік речення і власне є джерелом інформації вже відомої для дискурсу. Специфіка речення (23) у порівнянні з (21) полягає в семантичній та структурній дискретності *if that*: *that* несе власне семантичне, структурне та прагматичне навантаження і тому не утворює з *if* гомогенне об'єднання, а функціонує незалежно.

Підтвердженням тези про розташування *if* у позиції [C, CP] слугують комплементарна дистрибуція *if* та особливості оформлення умовної інверсії (24)–(25). Специфікою речень з умовною інверсією є неможливість відкритого представлення *if*

у клаузі. Д. Песетські (Pesetsky, 1989), С. Ятріду (Iatridou, 1994) та Д. Ембік (Embick, 1994) припускають, що такий тип інверсії передбачає I-to-C переміщення (згідно прийнятої нами концепції – T-to-C переміщення) [1, с.639].

(24) *Couthe he love par amoure, I knew never hys mak* (Sir Degrevant, 1350-1400:1063-64) – «Якби він міг любити, я б (все одно) ніколи не знав, хто йому пара».

Аналіз частотності вживання відповідних форм сполучника *if* у даній пам'ятці середньоанглійської писемності дозволило виділити форму *gyf* як найбільш вживану. Здійснивши реконструкцію (24), було утворено наступне умовне речення без інверсії:

(25) *Gyf he couthe love par amoure, I knew never hys mak*.

T-to-C переміщення також є фактором, який вказує на структурну близькість та паралелізм між умовними та запитальними клаузами. Підтвердженням цієї тези слугують мови, які демонструють T-to-C переміщення як в умовних, так і в запитальних реченнях. Дані факти стали підґрунтям для розгляду умовних клауз як запитальних клауз-ад'юнктивів [1, с.651].

У пошуках відповіді на запитання про розташування умовного *if*, ми звернулися до ще однієї теорії. Прихильники останньої вважають несуттєвим детермінацію позиції, яку займає *if*, лише розмежовуючи сполучники *if/when* та *until/before/after*. Провідною ідеєю даного підходу є можливість посилення до комплементу останніх, однак не до комплементу перших (I will work until John leaves and Harry will work until then too - *I will leave when/if John leaves and Harry will leave when/if then too). Таким чином, різниця між *if/when* та *until/before/after* вказує на те, що перші знаходяться або у позиції [SPEC, CP] або C, другі ж є прийменниками, які мають комплементи CP/IPs [1, с.663].

Зважаючи на викладені вище факти, можна говорити про існування відповідних передумов для аналізу *if* як комплементаризера. Матеріал останніх досліджень умовних клауз дозволяє зробити висновок про наявність специфічних властивостей умовного C, які відрізнятимуть умовну клаузу від інших типів клауз. Однак за даним критерієм різні мови відрізнятимуться одна від одної. У мовах, в яких відповідником *if* буде *wh*-займенник, даний займенник буде розташований у позиції [SPEC, CP]; в інших мовах відповідник *if* займе позицію [C, CP].

FORMAL-SYNTACTIC CHARACTERISTIC OF A DOMINANT TYPE CONDITIONAL CONJUNCTION IN MIDDLE ENGLISH TEXTS

O. I. Khelil, postgraduate

*Zhytomyr State University named after Ivan Franko,
40, B. Berdichevskaya St., 10008, Zhytomyr, Ukraine
E-mail: lesia.khelil@gmail.com*

The article analyses the main features of the conditional conjunction of dominant type ('if') in Middle English texts. It also reveals the specific nature of the mechanism of marking the main clause and the conditional clause, and presents five main grammatical forms which are semantic equivalents of 'if' in different languages, and their correlation with Middle English conditional markers. The article defines the peculiarities of the location of 'if' on the derivational tree.

Key words: *conditional clause, dominant type conjunction, periphery type conjunction, antecedent, consequent, structure peculiarities, derivational tree.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bhatt R., Pancheva R. Conditionals / Rajesh Bhatt, Roumyana Pancheva // The Blackwell Companion to Syntax [ed. by M. Everaert, H. van Riemsdijk]. – Blackwell Publishing Ltd, 2006. – Vol. I. – 643 p.
2. Corrie M. Middle English – Dialects and Diversity / M. Corrie // The Oxford History of English [ed. by Lynda Mugglestone]. – Oxford: Oxford University Press, 2006. – P. 86-120.
3. Rescher N. Conditionals / N. Rescher. – Massachusetts: A Bradford Book, 2007. – 246 p.
4. Traugott E. C. Conditional Markers / Elizabeth Closs Traugott // Iconicity in Syntax [ed. by John Haiman]. – John Benjamins Publishing Company, 1985. – P. 300-314.
5. Комарова Т. Е. Развитие сложноподчиненного предложения с обстоятельственными придаточными в английском языке (на материале древнеанглийского и среднеанглийского периодов): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Т. Е. Комарова. – 1991. – 24 с.

6. Radford A. English Syntax / A. Radford. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 259 p.
7. Iatridou S. Topics in Conditionals / Sabine Iatridou. – Massachusetts Institute of Technology Press, 1991. – P. 53.

СПИСОК СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКИХ ПАМ'ЯТОК ПИСЕМНОСТІ

1. Avowynge of Arthur. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
2. The Northern Passion. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
3. Handlyng Synne. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
4. Polychronicon. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
5. Sir Tristrem. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
6. Sir Degare. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
7. The Northern Homily. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
8. Sawles Warde. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
9. Robert Henryson, The Minor Poems. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
10. William Dunbar, To the King. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
11. The York Plays. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
12. Sir Orfeo. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
13. Beues of Hamtoun. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
14. Joseph of Arimathie. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
15. The Gast of Gy. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
16. Havelok the Dane. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
17. The Story of England. - Corpus of Middle English Prose and Verse.
18. Sir Degrevant. - Corpus of Middle English Prose and Verse.

LIST OF REFERENCES

1. Bhatt, R. and Pancheva, R., 2006, Conditionals, *The Blackwell Companion to Syntax*, in Everaert, M. and van Riemsdijk, H (ed.), Blackwell Publishing Ltd, vol. I, p. 643.
2. Corrie, M., 2006, Middle English – Dialects and Diversity, *The Oxford History of English*, in Mugglestone, Lynda (ed.), Oxford University Press, Oxford, p. 86-120.
3. Rescher, N., 2007, *Conditionals*, A Bradford Book, Massachusetts, 246 p.
4. Traugott, E. C., 1985, Conditional Markers, *Iconicity in Syntax*, in Haiman, John (ed.), John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, p. 300-314.
5. Komarova, T. E., 1991, *The development of complex sentence with adverbial clause in the English language (based on Old English and Middle English)*, synopsis to the diss. ... cand. phil. science: 10.02.04, 24 p.
6. Radford, A., 2004, *English Syntax*, Cambridge University Press, Cambridge, 259 p.
7. Iatridou, S., 1991, *Topics in Conditionals*, Massachusetts Institute of Technology Press, p. 53.

Надійшла до редакції 25 лютого 2015 р.